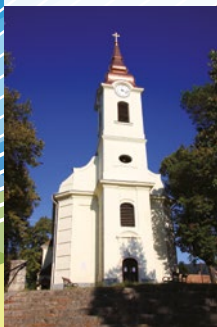

Vértesszőlős

*múltja és
 jelene*

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

Tartalomjegyzék

Vértesszőlős természeti környezete (Musicz László)	3
Samutól az újkor hajnaláig – őskor (Dr. Dobosi Viola)	5
Samutól az újkor hajnaláig – bronz-, római- és Árpád-kor (A. Pál Gabriella - Kisné Cseh Julianna)	7
Az Esterházyak (Szűcs Imre)	9
Hagyományőrzés, szlovák kultúra (Szabó Mária)	10
A kápolna rövid története (Zachara Norbert)	11
A templom rövid története (Zachara Norbert)	12
Az iskoláról (Szabó Mária)	14
Az Által-éri kétlyukú kőhíd	15
Az Országzászló tér története (Szabó Mária)	16
Hősi emlékmű (Szabó Mária)	17
Vértesszőlős napjainkban (Dr. Nagy Sándor, Nagy Csaba)	18
Intézmények és információk (Zoltánfi Zsuzsanna)	20
Impresszum (Zoltánfi Zsuzsanna)	22

Vértesszőlős természeti környezete

„A Gerecse legféltettebb madárritkaságainak számító rétisas, kerecsensólyom, kígyászölyv vagy barna kánya ugyan Vértesszőlős határain kívül fészkelnek, de zsákmányszerző útjaik során rendszeresen láthatók a település légterében is.”

Vértesszőlős két természetföldrajzi nagytáj és egyúttal két flórávidék határán helyezkedik el: a Dunántúli-középhegység és a Kisalföld találkozásánál. Míg határának legalacsonyabb pontja az Által-ér síkján alig éri el a 130 méteres tengerszint feletti magasságot, addig a település keleti szegélye a Gerecse második legmagasabb hegyére, az 554 méter magas Öreg-Kovács oldalára kúszik fel. A Gerecse ezen vidékét alkotó dachsteini mészkőből felépült sasbérc vonulat itt meredeken törik le nyugatra, az Által-ér allúviómára. Vértesszőlős egykori felszínformálásában kiemelkedő jelentősége volt a vizek különböző formáinak. Mintegy 7 millió évvel ezelőtt még a felső-pannóniai tenger alakította e vidéket, majd amikor az visszahúzódott, források jelentek meg a felső-pliocénben. Ekkor keletkeztek az első forrásvízi mészkő összletek, amelyek a falu területén ma is sokfelé bukkannak a felszínre. E források a pleisztocén időszakban (több tízezer évvel ezelőtt) áthelyeződtek a mai Tata területére, ahol hazánk legbővizűbb karsztforrásai törnek a felszínre. Az Által-ér kiszélesedő völgyében különböző korú kavicsteraszok képződtek. Ez a változatos, tengerformálta, majd langyos források és folyók által alakított táj mindig is gazdag élővilágnak nyújtott otthont. Erről már főleg a pleisztocén kori növénylenyomatok és csonttöredékek tanúskodnak, amelyek nagy számban kerültek elő a tatabányai Szelim-barlangból, a tatai Kálvária-domb bányáiból és barlangjaiból illetve a vértesszőlősi ásatások során is. Nem véletlen, hogy Európában az egyik legkorábbi emberi lelet is innen került elő.

A kedvező és változatos környezeti adottságok a jelenkorban is gazdag növény- és állatvilágot eredményeznek. Vértesszőlős hegyvidéki területei (Öreg-Kovács, Hajagos) a Nyugati-Gerecse fajokban tán leggazdagabb vidékének számítanak.

Vértesszőlős alacsonyabban fekvő területei növényföldrajzi szempontból a Pannóniai flóratartomány, Alföld flórávidékének, Kisalföld flórajáráshoz tartoznak, míg a hegyvidéki területek a Dunántúli-középhegység flórávidékének, Pilis-Budai-hegység flórajáráshoz sorolhatók. Az Által-ér síkján a természetes növénytakarót főleg magyar kőris és kocsányos tölgyes ártéri ligeterdők, mocsarak, égeres mocsárerdők, esetleg láperdők alkották. A magasabban fekvő térszíneken cseres tölgyesek lehettek. A hegylábi területeken és a sík vidékeken húzódó erdőket az ember feltehetően már a középkorra kiirtotta. Ennek ellenére Vértesszőlős határa napjainkra is sok mindent meg-

őrzött egykori természetes növényvilágából. Az 1977-ben 8670 hektáron kijelölt Gerecsei Tájvédelmi Körzetből csaknem 700 hektár esik Vértesszőlős határába. Az itt húzódó területeken a pannon gyertyános tölgyesek és cseres tölgyesek, a szubpannon sztyeppek és sziklagyepek jelentik a legértékesebb társulásokat, amelyek megléte fontos szempont volt a Gerecse Natura 2000 madárvédelmi és természet-megőrzési területeinek, valamint a Gerecse Natúrpark kijelölésében is. E területeken több mint 10 védett növényfaj fordul elő: bíboros kosbor, magyar zergevirág, erdei békaszem, nagy ezerjófű, farkasölő sisakvirág, tavaszi görvélyfű, tavaszi hérics, bókóló keltike, budai imola, turbánliliom, selymes boglárka.

A Gerecse legfélétebb madárritkaságainak számító rétis, kerecsensólyom, kígyászölvy vagy barna kánya ugyan Vértesszőlős határain kívül fészkelnek, de zsákmányszerző útjaik során rendszeresen láthatók a település légterében is. A színpompás gyurgyalag a löszmlyutak, homokbányák szintén fokozottan védett madara. Az Által-ér menti nádasokban és a Kacsás-tavon fészkelő bölömbika és törpegém szintén fokozottan védett, de itt alakult ki az elmúlt években a globálisan veszélyeztetett kis kárókatónának is az egyik legjelentősebb (több száz példányt fogadó) telelőterülete is. Az Által-ér völgye az őszi-tavaszi madárvonulás nemzetközileg jegyzett „légifolyósója”, hiszen a közeli tatai Öreg-tó érintésével vadludak, vadrécék, kárókatónák, gémfélék és sirályok tízezrei vonulnak itt rendszeresen a Zámolyi-medence, a Velencei-tó, a Dinnyési-Fertő és a Sárvíz-völgy irányába, majd tovább Gemenc és az Al-Duna vadvízországai felé. A tatai Öreg-tavon és tágabb környezetében mintegy 900 hektáron kijelölt különleges madárvédelmi terület nem véletlenül húzódik át Vértesszőlős mintegy 260 hektárjára is.

Igen gazdag Vértesszőlős denevérfaunája is, amiben a Gerecse és a hegylábi területek, valamint az Által-ér völgy változatos élőhelyei, a különböző barlangok, víznyelők és kőfülkék mint telelőhelyek egyaránt fontos szerepet játszanak. Vértesszőlős térségében 10 denevérfaj figyelhető meg több-kevesebb rendszerességgel, köztük olyan ritka, fokozottan védett fajok is, mint a csonkafülű, a nagyfülű denevér vagy a nyugati piszedenevér. A község gerecsei területein 10 kisebb-nagyobb barlang szerepel az országos kataszterben. Közülük legnagyobb a 123 méter hosszú és 62 méter mély Vértés László-barlang. Ugyancsak nagynak számít 68 méteres hosszával az Arany-lyuk és a 60

méteres Hófehérke-barlang is. Ezek rendszeresen otthont adnak kisebb telelő denevér kolóniáknak.

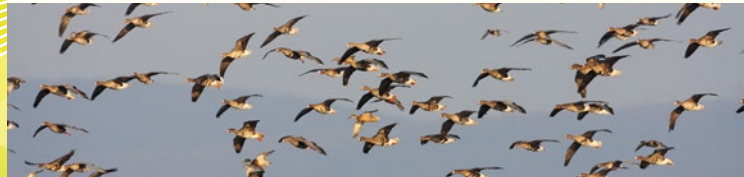
Az Által-ér vértesszőlősi szakaszának ugyancsak fokozottan védett emlései a vidra és a hód, melyek kőborló példányainak jellegzetes nyomai elsősorban a téli időszakban láthatók.

Az Által-ér egykori halbőségét támasztják alá azok az 1960-as és 1970-es években történt vizsgálatok, amelyek során még számos védett halfaj került elő, így a nyúl domolykó, szilvaorrú keszeg, állas küsz, kövi-, réti-, vágó csík, vaskos csabak, márna, kecsege. Az ezredfordulóra ezek jó része már sajnos eltűnt az Által-ér ezen szakaszáról. A tatai Öreg-tó és az Által-ér vízgyűjtő rehabilitációs program keretében kikotort, évről-évre tisztuló vizű Által-érben minden bizonnyal ismét kialakulhatnak csendes, vízinövényekkel gazdagon átszőtt szakaszok, igazi halbölcsők, ahol reményeink szerint számos védett halfaj telepedhet meg: kurta baing, szívárványos ökle, fenékjáró küllő vagy tarka géb. Mindezek mellett természetesen a kedvelt horgászhalak is nagy mennyiségben vannak jelen.

Az Által-ér kételtű- és hullófaunája szintén változatosnak tekinthető. Az ezredfordulóig itt, a Kiskacsás-tavon létezett a mocsári teknős talán legnagyobb megyei populációja, több tucat szép példánnyal, amelyek a patakot kísérő homokos területeken alakították ki tojásrakó helyeiket. A számos békafaj mellett a vízi sikló és kockás sikló is szép számmal van jelen a folyóvölgyben. A Gerecse peremhegyei szintén jellegzetes hullófaunának adnak otthont: fürge- és zöld gyíkoknak, lábatlan gyíkoknak és az erdei siklók hatalmas, közel 2 méteresre is megnövő példányainak.

Vértesszőlős gerinctelen állatvilága szintén rendkívül gazdag, hiszen pl. a különböző nappali és éjszakai lepkefajok, szitakötők, bogarak megannyi faja látható a változatos élőhelyeken.

Vértesszőlős növény- és állatvilágának mai gazdagsága is azt jelzi, hogy a nagytájak találkozási változatos környezeti adottságokat eredményez, és e terület flórája és faunája nemcsak a pleisztocén korban volt kiemelkedő, hanem napjainkban is. Ezek megőrzése nem csupán a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságra és a különböző zöld szervezetekre hárul, hanem Vértesszőlősrre és az itt élő közösségekre is.

„Samu” felfedezésétől az újkor hajnalaig

Vértesszőlős - a világhírű régészeti lelőhely

„Magyarországon napjainkig az egyetlen korai őskőkori embermaradvány 1964-ben került elő: a lelőhely kibontott anyagát átvizsgáló iszapolásból először Dobosi Viola találta meg egy 6-7 éves gyerek tej szemfogát és 1965-ben a mésztufa medence külső falának fejtése közben egy felnőtt férfi tarkócsontja került elő.”

Kevés olyan települése van Magyarországnak, ami egyetlen dátumhoz, s egyetlen régészeti lelethez kapcsolódva azonnal világhírnévre tett volna szert, s talán még kevesebb, amelyik az azóta is gyarapodó régészeti leleteivel azok közé a települések közé tartozik, melyek az emberi történelem napjainkig tartó hosszú folyamatának szinte minden lényeges történetéből megőriztek egy-egy darabot.

A világhírnevet hozó lelet kezdetben elsősorban az őskőkorról és az ember kialakulásával foglalkozó tudósok körében tette a helyet népszerűvé. Ez a település Vértesszőlős, a dátum 1965, a lelet a Homo Erectus - közismertebb nevén Samu - tarkócsontja, a rátaláló régész pedig Vértés László.

Szakmai berkekben a lelőhely, azaz a falu mészkőbánya már fél évszázaddal korábban is ismert volt. Kormos Tivadar és Schréter Zoltán 1912-ben adott hírt a falu határában előforduló édesvízi mészkőről, de Vértés László is már 1930-ban kapcsolatba került a lelőhellyel, igaz, akkor mint barlangkutató kereste fel.

Újabb „felfedezése” az 1950-es években szintén a természettudományos kutatásoknak, az édesvízi mészkőben megőrződött növénymaradványok utáni kutatásnak volt köszönhető. Budó Viktor és Skoflek István, az Eötvös József Gimnázium biológiatanárai fedezték fel a mészkőbánya gazdag fosszilis flóráját. 1962-ben Pécsi Márton vitt Vértesszőlőse földrajz szakos egyetemi hallgatókat a mésztufa medence kialakulásának helyszíni tanulmányozása céljából, de ennek a túrának ennél jóval jelentősebb eredménye lett: az őskőkori lelőhely felfedezése.

Vértés László, a Magyar Nemzeti Múzeum régésze vezette a feltárásokat. Munkatársai között tudhatta az akkor még egyetemista T. Dobosi Violát, a lelőhelyet már korábban is ismerő természettudományos szakembereket, s hűséges, helyi munkásokból válogatott ásatási munkatársait.

Napjainkig nyomon követve a lelőhely történetét, az első 6 évben, 1962-1968 között az I. telepen négy kultúrrétegből 127 m²-t, míg a III. számmal jelölt telepen összesen 34 m²-t tártak fel. S nem is akármilyen eredményeket produkálva: összesen 8890 db kőeszköz és mintegy 100 csonteszköz került elő nagy mennyiségű szilánk, gyártási hulladék, s „konyhai hulladék” társaságában.

S akkor még nem emeltük ki az élő és élettelen környezet vizsgálatát, amit napjainkban igyekeznek minden régészeti feltárás alkalmával megvalósítani.

Ennek a széleskörű kutatómunkának köszönhető, hogy képet kaphatunk a korabeli időjárásról, növénytakaróról, állatvilágról. Ez utóbbihoz egy újabb szerencsés véletlen is hozzájárult: a III. lelőhely mésztufájában megőrződött lábnyomok sokasága. „Keletkezésének körülményei világosak: a forráshoz inni, dagonyázni járó állatok lábnyomait a medence falával körülvett, védett, csendes iszapos tocsogó sokáig sértetlenül megőrizte. A víz elpárolgott, a lábnyomok finom mintázata megkövesedett, s több méter laza üledék borította be, egészen Vértess László ásatásáig.”

A napjainkig is Magyarországon egyetlen korai őskőkori embermaradvány 1964-ben került elő: a lelőhely kibontott anyagát átvizsgáló iszapolásból először Dobosi Viola találta meg egy 6-7 éves gyerek tej szemfogát, és 1965-ben a mésztufa medence külső falának fejtése közben egy felnőtt férfi tarkócsontja került elő.

A kutatók érdeklődésével együtt járó világhírnév a lelőhely méltó megőrzésében volt a feltáró segítségére. Az első jelentősebb változás 1965-ben következett be: elhatározták az eredeti rétegsor megőrzését egy fölé emelt épülettel. Újabb épületnövekedés 1967-ben valósult meg a III. lelőhelyen kibontott lábnyomos felszín azonnali védelme érdekében. 1967. október 29-én került sor a bemutatóhely megnyitására, melynek felügyeletét azóta is a Magyar Nemzeti Múzeum látja el. 1968. augusztus 20-án a Kavics Ösvény című könyv kéziratának leadása után néhány nappal meghalt Vértess László. 1976-ban az Országos Természetvédelmi Hivatal szigorúan védett természetvédelmi területté nyilvánította a bányát, a hat hektáros bemutatóhelyet.

2006. Az önkormányzati választásokon a községnek új polgármestere lett, megújuló törekvésekkel. Dr. Nagy Sándor programjában fontos szerepet szánt a múzeumnak. Meg kívánta újítani az együttműködést a Nemzeti Múzeummal, fejleszteni, bővíteni akarta a bemutatóhelyet.

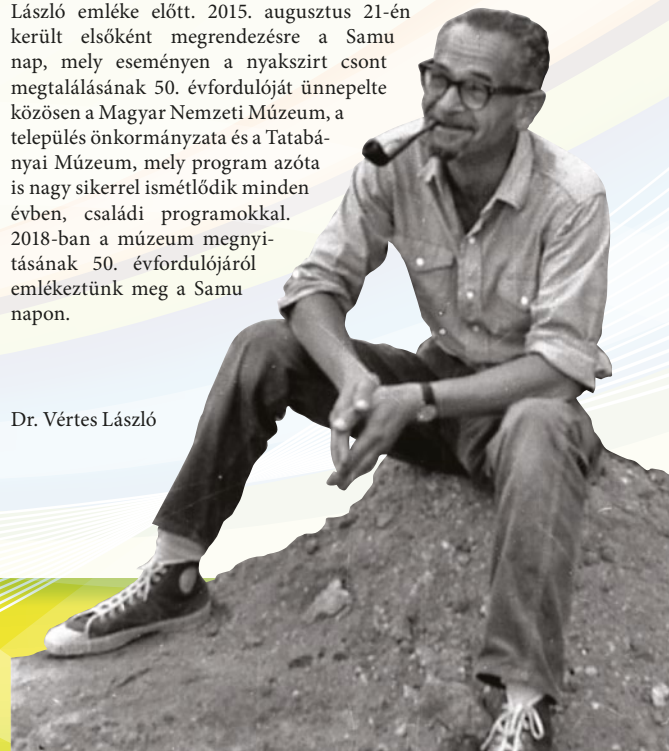
2010. augusztus 20-án a lelőhely kiemelt szerepet kapott a község hagyományos ünnepségén. Vértess László posztumusz díszpolgári címet kapott, melyet az Izraelben élő fia, ifj. Vértess László személyesen vett át. Az esemény alkal-

mából a múzeum alatti parkot is a feltárásokat vezető régészről nevezték el, ahová egy, a bemutatóhelyről származó kötőmb került, rajta márványtábla: „Dr. Vértess László emlékére állította Vértesszőlős Község Önkormányzata.” Ugyanekkor a polgármester úr bemutatta Vértess László Kavics Ösvény című könyvének új előszóval megjelent, LEADER pályázati forrásból finanszírozott reprint kiadását. Végezetül sor került egy együttműködési megállapodás aláírására Dr. Nagy Sándor és a Nemzeti Múzeum főigazgató-helyettese között.

A könyv megjelenésével egy időben a Tatabányai Múzeum régész, történész főmuzeológusa, Kisné Cseh Julianna kezdeményezésére elindult a Kavics-ösvény túra, mely a Turul emlékmű és a Vértesszőlős Kiállítóhely közötti táv megtételével tiszteleg minden évben Vértess László emléke előtt.

2015. augusztus 21-én került elsőként megrendezésre a Samu nap, mely eseményen a nyakszirt csont megtalálásának 50. évfordulóját ünnepelte közösen a Magyar Nemzeti Múzeum, a település önkormányzata és a Tatabányai Múzeum, mely program azóta is nagy sikerrel ismétlődik minden évben, családi programokkal. 2018-ban a múzeum megnyitásának 50. évfordulójáról emlékeztünk meg a Samu napon.

Dr. Vértess László

Samutól az újkor hajnaláig

Bronz-, római-, és Árpád-kori feltárások

„Az ásatások során hatalmas, óriási kőtömbökből kirakott kőkörök, kőkamrák, mellettük földbe ástott gödrök, kőépületek alapozásai, részben földbe ástott épületek, árkok, tűzhelyek maradványai, nyomai bontakoztak ki. S leletek tömege. Kerámiatöredékek, csont-, bronz- és vaseszközök, állatcsontok, pénzek...”

Szinte nincs olyan régészeti vagy történeti időszak, melynek emlékényaga ne lenne megtalálható a falu területén. Ezek közül is kiemelkedik a falut átszelő főt és az Által-ér közötti terület, ahol a régészeti leletek egészen a Gerece talpáig nyomon követhetők. Rendkívül izgalmas, a Kárpát-medence bronzkori történetének addig még csak körvonalaiiban ismert szakaszához nyújtó új adatokat szolgáltatottak a 2005-ben, majd 2009-ben megkezdett megelőző feltárások (A. Pál Gabriella, Kisné Cseh Julianna feltárásai).

Az ásatások során hatalmas, óriási kőtömbökből kirakott kőkörök, kőkamrák, mellettük földbe ástott gödrök, kőépületek alapozásai, részben földbe ástott épületek, árkok, tűzhelyek maradványai, nyomai bontakoztak ki. S leletek tömege. Kerámiatöredékek, csont-, bronz- és vaseszközök, állatcsontok, pénzek... Az elsődleges leletfeldolgozás során több mint 27000 darabot számoltunk össze, mind a hajdan itt élt népcsoportok mindenapjainak és halotti kultuszainak emlékei.

Több időszak emlékényaga került itt elő. A mészbetéttel gazdagon díszített kerámiák, antropomorf (ember alakú) és horgony alakú bronz ékszerek és ruhadíszek, ruhatük a Dunántúli Mészbetétes Edények kultúrájának emlékényagai, melynek kisebb temetőrészletét V. Vadász Éva és Vékony Gábor már a 70-es években feltárta. Majd újabb sírcsoport töredéke került elő a feltárásunktól közvetlen északra fekvő telken László János próbafeltárásának eredményeképpen (2008). Az időszak a bronzkor, a hagyományos kronológiai besorolás szerint a Kr. e. 18 - 16. század időszaka.

Ebből az időszakból itt került elő az ÉK-Dunántúl eddig egyetlen antropomorf csüngője, de már az is egyedülálló, hogy a több sírcsoportból álló temető mellett ékszerleltre és településre utaló nyomok együtt kerülnek elő. Ennél jóval nagyobb meglepetést okoztak a munkát igen lelassító és megnehezítő óriási kiterjedésű római kori épületmaradék mellett/alatt előkerült kisebb-nagyobb méretű, kőtömbökből rakott sírok maradványai. Mintha a dolmenek világában járnánk, Anglia, Írország vagy éppen Franciaország lelőhelyein, még ha az itt bányászható mészkőnek köszönhetően más léptékben, azaz jóval kisebb méretekben.

Nem kis erőfeszítés kellett az itt élőknek a nagyméretű kőtömbök bányászatához, ideszállításához. Először a sirt rejtő kőkamrát építették meg, ahová saját rítusoknak megfelelően temették el a halottaikat (az itt élők a már említett hamvasztásos, a beköltözők pedig a csontvázas rítust alkalmazva). A sír mellé

általában egy bögrét helyeztek, majd pedig a halotti tort követően annak maradványait is beleszórták az akkor már lezárt sírkamrárt is magába foglaló sírgödörbe. Az egészet egy nagy földhalommal takarták le, s hogy a halom biztosabban megmaradjon, dupla kősorral vették körül. Ezek a kősorok azonban nemcsak támasztékkul szolgáltak. Egy-egy halom egy-egy család temetője lehetett, hiszen a kőkörök alatt – már ahol sikerült megbontani – újabb sírok kerültek elő. Nem véletlen a kultúra elnevezése sem: Halomsíros kultúra. Eddig egyedülálló Magyarországon ez a temetőrészlet, igazi régészeti szenzációnak számít, legközelebb Szlovákiában és Ausztriában – ha nem is tömegével – található meg párhuzamaik, pontos kapcsolatuk tisztázására a leletek feldolgozása nyújthat majd segítséget.

Mindezt egy rendkívül gazdag, minden bizonnyal egy kiszolgált katona villájához tartozható épületegyüttes 5 eddig feltárt épülete egészíti ki.

Vértesszőlős területén számos helyen fedezhetjük fel a római kori ember nyomait, a falu határában és területén található, zömében még feltáratlan lelőhelyek a korszakban intenzív megtelepedésre utalnak. Térségünkben Pannonia provincia egyik legjelentősebb központjának számító Brigetio (a mai Szőny területén) közelsége magyarázza a számos telepjelenséget. Az Által-ér partján elterülő lelőhely egy része már a vasút építésekor elpusztulhatott, viszont a légi felvételek és a szomszédos területen folytatott régészeti kutatás nyomán meg lehet rajzolni kiterjedését.

A római kori villagazdaság főépülete a már említett szomszédos területen fekszik – mellette a légifotón több újabb halomsír is kimutatható. Egyverek maradványai (pl. bronz kardkoptató, övcsatok, nyílhegyek, lándzsacsúcs), ólomöntő műhelyre utaló leletek (rontott ólomvotív, azaz fogadalmi ajándék, súlyok) mellett vésett gemmával díszített vasgyűrű, nagy mennyiségű bronzpénz, bronz fibulák, ládika- és bútorteretek, mécsesek, luxuserámiaiak, ablaküvegek és edények töredékei kerültek elő. Kihagyhatatlan a felsorolásból az a fekete színű, néger fejjel díszített nagyobb méretű tál töredéke, melyhez hasonló egyelőre még nem ismert Pannonia emlékei között. Már a feltárás során is egyértelművé vált, hogy legalább két korszakban használták a falfestményekkel díszített, padlófűtéses, kerítéssel védett lakóhelyet: első szakasza a 3. század első felében zárult le, a második megtelepedés virágkora pedig a 4. századra tehető.

A római korban, azaz a Kr. u. első századokban klíma optimummal számolhatunk, azaz az időjárás igen enyhe volt. Valójában ettől az időszaktól figyelhető meg az erdők fokozottabb irtása, illetve egyes területeken már lecsapolás (tehát termőhely-átalakítás) is folyhatott. A mezőgazdasági kultúra térhódítását a gabona és kísérő gyomnövényzetének növekedő pollenarányai is mutatják. Az intenzív mezőgazdasági és iparos tevékenységre utal az Által-ér túlsó partjáról (Vértesszőlős és Tatabánya határán) előkerült vaseszköz lelet is, benne a mezőgazdasági eszközök mellett a textilkészítéshez, ötvösséghez, kovácsmunkához, valamint a fafeldolgozáshoz alkalmas szerszámokkal.

Az Által-ér partján húzódva a villa mellett vezethetett Brigetio felé az a kőút, melynek nyomait Vékony Gábor regisztrálta az 1960-as évek végén.

A római kor után sem maradt lakatlan ez a terület, a népvándorlás korában germán törzsek jelenléte mutatható ki, amire néhány sír, valamint számos kerámiatöredék mellett az egyik megújított római kőépületben talált ép gabonatarló edény utal.

A 10. században ismét ez, az Által-ér mocsaras árteréből kiemelkedő terület népesült be először. A 8. század végétől a 13-14. századig ismét éghajlati csúccsal, a középkori optimum idősakkal számolhatunk, így jellemzően a római lelőhely fölött, ill. részben attól északabbra, a hegyoldal felé húzódva találjuk az Árpád-kori ember földbe mélyített házait, külszíni kemencéit, s több helyen a hajdan itt éltek sírjai is feltárára kerültek.

Az írott források először 1244-ben emlékeznek meg a helyről, Villa Scellus néven, királyi vincellérek által lakott helyként említik. Az elnevezés Zewles (Szőlős) formában 1440-ben bukkan fel, a település akkor Rozgonyi István birtokában volt, néhány évvel később, 1459-ben már mint a tatai vár tartozékáról emlékeznek meg róla a források.

A Vértesszőlős és a Gerecse között, a Buda felől érkező út az Által-ér mentén haladt már a középkorban is. A török korban bekövetkező háborús állapotok a hadseregek felvonulási útjába kerülő falvakat elnéptelenítik. Így történt ez Szőlőssal is, 1541-ben még négy adózó portával szerepelt az összeírásban, két évvel később pedig már elpusztult, lakatlan pusztává vált.

S hogy miért e kulturális gazdagság ilyen kis területen? Arra talán a víz s az erdő adta ideális megtelepedési lehetőségek mellett éppen a már többször is emlegetett út, a vízi átkelő nyújthatja a magyarázatot, melynek keleti és nyugati oldala (Bánhida) egyaránt kiemelkedik gazdag régészeti anyagával.

Az Esterházyak

„Az 1848-49-es szabadságharc idején Miklós három fia közül Pál a magyar oldalon, míg a családfő és másik két fia a császár oldalán foglalt állást. Bár a szabadságharcot leverték, a haladást nem lehetett megállítani.”

Gróf Esterházy József országbíró
(1682-1748)
A Kuny Domokos Múzeum
gyűjteményéből

Fotó: Varga Edit

A legismertebb arisztokrata családok közé tartozó Esterházyak felemelkedése akkor kezdődött, amikor a török támadások alatt hazánk három részre szakadt. A család vagyonának megalapozója Esterházy Miklós (1583-1645) nádor volt, aki két szerencsés házasságával tett szert kiterjedt birtokaira. Ki is érdemelte kortársaitól „a szenvedélyes jószágszerző” címet.

Településünk akkor került kapcsolatba a családdal, amikor a nádor unokája, Esterházy József (1682-1748), a későbbi horvát bán, majd országbíró 1727-ben megvásárolta a tatai uradalmat. A birtok a török támadások miatt szinte teljesen elnéptelenedett, ezért a földesúr nagyarányú „telepítési akcióba” kezdett. Ennek első hullámaként 1731-ben érkeztek a felvidéki Nyitra és Trencsén vármegyékből katolikus szlovákok Szőlősrre.

A család tatai ágából származó tagja, a velencei, majd nápolyi nagykövet, Esterházy Ferenc (1746-1811) támogatásával épült településünk temploma 1789 és 1792 között.

Halála után Esterházy Miklós (1775-1856) örökölte az uradalmat. Az 1848-49-es szabadságharc idején Miklós három fia közül Pál a magyar oldalon, míg a családfő és másik két fia a császár oldalán foglalt állást. Bár a szabadságharcot leverték, a haladást nem lehetett megállítani.

Az 1853-ban született császári pátens értelmében megszűntek azok a tulajdonviszonyok, melyek a középkor óta szabályozták a földesurak és a jobbágyok életét. A földesúr – immáron Esterházy Miklós Ferenc (1804-1885) - és két testvére, Pál és Móríc 1858. december 7-én kötötte meg a községgel azt az úrbéri egyezséget, mely elválasztotta a joabbági és földesúri birtokrészeket egymástól.

A falu és a földesúri család között továbbra sem szűntek meg a kapcsolatok. Az utolsó tatai Esterházy, gróf Esterházy Ferenc (1896-1939) például az I. világháború után 25.000 koronát adományozott új harangok beszerzésére. Az eredeti harangokat a háború folyamán vitték el, hogy ágyúkat öntsenek belőlük. Esterházy Ferenc önkéntesként vett részt a háborúban, ahol súlyos fejsérülést szerzett. 1939-ben Stockholmban agydaganattal operálták meg, a műtét után szívelégtelenségben hunyt el. Fia, Miklós már nem vehette át örökségét, a II. világháború után a család külföldre menekült, a kastélyt és a környező birtokot pedig államosították.

Hagyományörzés, szlovák kultúra

„Leglátványosabb rendezvényünk az évente ismétlődő szüreti felvonulás és bál, ahol a falu apraja-nagyja népviseletbe öltözve vidám ének- és zeneszó kíséretében járja végig a falut, így köszöntve az újbor ünnepét. Ezekre a programokra a szorgos asszonykezek tradicionális szlovák süteményeket készítenek.”

A török időkben elnéptelenedett faluba a vidék földesura, Esterházy József szlovák katolikusokat költöztetett 1731 és 1759 között. A betelepülők felvidéki vármegyékből érkeztek, s a lakosság többségét alkották. A falu szlovák népe megtartotta szokásait, őrzi hagyományait. A gyerekek a mai napig az óvodában ismerkedhetnek a szlovák nyelvvel dalok, játékok keretében, majd az iskolában fejleszthetik tudásukat.

Községünkre évtizedek óta kiemelkedő nemzetiségi kulturális tevékenység jellemző. Ennek egyik színtere az 1994-ben létrehozott tájház, mely a település népi hagyományainak legértékesebb tárgyait mutatja be. A gyűjtés kezdeményezője Krenner Antalné és Kutenics Mária, akik restaurátor segítségével rendezték be enteriőr formájában. A hosszú parasztház hét helyiségből áll: tisztaszoba, szabadkéményes konyha, agyagos szoba, kamrák. Az önkormányzat önerőből bővítette az épületet és a gazdasági udvart.

Itt napjainkban is rendszeresen valósítunk meg különböző programokat az óvodával, az iskolával, a Községi Házzal közösen. Minden évben sor kerül a Mihály napi vásárra, az Orbán napi megemlékezésre, a március 15-i, húsvéti, szüreti és karácsonyi ünnepkörhöz kapcsolódó rendezvényekre, és a gyermekek részére szervezett kézműves foglalkozásokra. A Szlovák Önkormányzat az elmúlt években kétszer szervezett szlovák lakodalmast a régi szokásoknak megfelelően. Leglátványosabb rendezvényünk az évente ismétlődő szüreti felvonulás és bál, ahol a falu apraja-nagyja népviseletbe öltözve vidám ének- és zeneszó kíséretében járja végig a falut, így köszöntve az újbor ünnepét. Ezekre a programokra a szorgos asszonykezek tradicionális szlovák süteményeket készítenek.

Szintén sok embert megmozgató esemény a falukarácsony, ahol az érdeklődők a vásári forgatagban megkóstolhatják a hagyományos szlovák ételeket.

A Vértesszőlősi Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat igyekszik mindent megtenni azért, hogy a hagyományok továbbra is fennmaradjanak.

A kápolna rövid története

„Az idősebb helybeliek elmondása szerint a második világháborúban a toronysisak találatot kapott és lerepült. Ezt követően a kápolnán apróbb javításokat végeztek, majd a 100 éves évfordulóra 2003-ban önkormányzati, lakossági és egyházi összefogással a külsejét is felújították.”

Több mint 200 évig a Római Katolikus Egyházközség volt a tulajdonosa a vértesszőlősi temetőnek. A terület 1995-ben önkormányzati tulajdonba került. A temető ékessége az 1870-es évek végén elhunyt Kubinger József adományából épült kápolna. A kápolnát 1903-ban „Jesus Resurgens” – a feltámadt Üdvözítő – tiszteletére Mohl Adolf tatai kerületi esperes szentelte fel, a plébános abban az időben Klotz Ignác volt.

A kápolna alapterülete 34 m², 14 m magas tornyában egy 38 kg-os Szent József harang található. A harangot 1903-ban a Csepeli Szivattyú- és Gépgyárban öntötték. Az öntömester Walsér Ferenc volt. Rajta a „SZENT JÓZSEF KÖNYÖRÖGJE A HALDOKLÓKÉRT S A HALOTTAKÉRT!” felirat olvasható.

Berendezési tárgyai közül két régi – Jézus és Szűz Mária szentséges szívét ábrázoló – olajfestmény a templomból került át, a templom 1941-42-es bővítésekor.

Az idősebb helybeliek elmondása szerint a második világháborúban a toronysisak találatot kapott, és lerepült. Ezt követően a kápolnán apróbb javításokat végeztek, majd a 100 éves évfordulóra 2003-ban önkormányzati, lakossági és egyházi összefogással a külsejét is felújították. Ekkor a már 2 éve néma harangot is megjavították, amit mind a mai napig kézzel szólaltatnak meg. A belső rekonstrukció 2005-ben fejeződött be. A kápolna homlokzatán került végleges helyére a bányászati egyházközségtől kapott Szent Józsefnek, a haldoklók védőszentjének szobra.

A temetői kápolnában jelenleg temetések után tartanak engesztelő szentmiséket, ezen kívül Mindenszentek és halottak napján van nyitva, de kérésre bármikor megtekinthető.

A templom rövid története

„Az orgonát Sachs János komáromi orgonaépítő készítette 1844-ben. A szakirodalom szerint öt orgonája ismert, s a vértesszőlősi a mester legimpozánsabb hangszere, Magyarország orgonáinak egyik műves darabja.”

Vértesszőlős első temploma – mely egyes feltevések szerint a Szent Imre herceg utca (egykor Tanács, ma Templom utca) felső végén álló kereszttnél, más források alapján a mai községháza helyén állt – Jankovics Nepomuki János krónikája szerint 1671-ben épült. Tornyt csak később építettek hozzá, 1751-ben. A templom maradványai 1789-ben még láthatóak voltak, belső falain a felirat: „Ex Miserentis Del Gratia Incola Szőlősiensis sibi et Posteris praeparavit.”

A jelenlegi késő barokk templomot 1789-1792 között építették Fellner Jakab tervei szerint. A falu kegúra, gróf Esterházy Ferenc kamat nélküli kölcsönnel járult hozzá az építkezéshez.

A templomot 1792-ben szentelték fel a Boldogságos Szűz Mária tiszteletére és születésének emlékére, melyhez gróf Esterházy Ferenctől miseruhát is kapott a templom, amit még ma is őriznek.

A szószerk és a jelenleg a kereszthajó jobb oldalán található barokk Mária oltár a feloszlatott kamalduli szerzetesek majki templomából került Vértesszőlőrsre.

Az orgonát Sachs János, komáromi orgonaépítő készítette 1844-ben. A szakirodalom szerint a mester öt orgonája ismert, s a vértesszőlősi ezek közül a legimpozánsabb hangszer, Magyarország orgonáinak egyik műves darabja.

1878. szeptember 14-én tűzvész pusztított a faluban, melynek áldozatul esett a templom is. A régi, fazsindelyes toronysisak és a toronyban lévő fa harangállvány a tűz martalékává vált. A harangok megolvadtak, és lezuhantak. Csodával határos módon a legkisebb harang megmenekült, és teljesen ép maradt, amit egy templom melletti fára erősítettek, és úgy harangoztak.

1879-ben újra épült a torony, és három új harangot öntetett a község, melyeket az első világháborúban hadi célra be kellett szolgáltatni.

1922-ben adományokból sikerült két harangot öntetni, melyeket Klotz Ignác tatai esperes szentelt fel. 1928-ban Szlezák László készítette el a nagyharangot, amelyet augusztus 5-én szenteltek fel.

1941-ben megkezdtek a templom átalakítását Zachara Gyula plébános idejében, ekkor kereszthajóval és egy új szentéllyel bővült az épület.

1944 karácsonyán a front elérte községünket is. Szilveszter napján Zachara Gyula plébános aknatalálata áldozata lett, amikor az Oltáriszentséget próbálta

átmenteni a templomból a plébániára. 1945 márciusában a katonák megfosztották a templomot középső harangjától, pótlása sajnos a mai napig nem történt meg. 1945. március 18-án a csendes szentmise alatt megkezdődött a község bombázása. Egy akna eltalálta, és súlyosan megrongálta a templom főkapuját. A gránátok betörték az ablakokat, valamint a templomhajót és a tornyot is megrongálták.

1955-ben a karzat alatt az arra vezető lépcsőfeljáróval szemben a Mária-tisztelő vértesszőlősi hívek egy lourdes-i barlangot építettek, mely munkálatokat Varsányi János tóvárosi kőműves mester végezte helyben bányászott mészkőből.

1968-ban Samodai József festőművész megfestette az új főoltár szekktét. A régi oltárkép, mely 1870-ben készült Bécsben, a szentély oldalfalán ma is megtekinthető.

1981-ben Dr. Réldy Elemér plébános idejében a templomot egy hittanteremmel bővítették, így nyerte el mai, végleges formáját.

1992-ben a templom felszentelésének 200 éves évfordulója alkalmából a helyi önkormányzat új szőnyegekkel ajándékozta meg a templomot. A jeles évfordulón Dr. Pápai Lajos győri megyéspüspök ünnepi hálaadó szentmisét mutatott be.

1998-ban a templom tornyát és főhomlokzatát renoválták, 2002-ben a templomhajó külső homlokzatán végeztek kisebb felújítást.

2008 szeptemberében Roland Fitzner, Muhr am See polgármestere, özv. Krupánszky Jánosné, Dr. Nagy Sándor polgármester, valamint az önkormányzat komoly anyagi hozzájárulásának köszönhetően toronyórával gazdagodott a templom, 2011-ben pedig a régi, 1879-ben készült toronysisak teljes cseréje valósult meg adományokból. Az új toronysisak Ócsai Sándor ráckevei templomtorony-építő mester munkáját dicséri.

2012-ben megkezdődtek a templom statikai megerősítésének munkálatai pályázati forrásból. A templomdomb déli oldala megsüllyedt, ezért alapinjektálásra került sor. A további talajmozgások káros hatásait elkerülendő teljes körű vízelvezető rendszert építettek ki.

Az iskoláról

„A II. világháborúban a községre dobott bombák megrongálták az iskola épületét is, a légnyomás betörte az ablakokat. A háború után orosz katonákat szállásoltak el az épületben, távozásuk után került sor a felújításra.”

Az első uralkodói okirat, amely kötelezővé tette a tankötelezettséget a gyermekek számára Magyarországon, Mária Terézia 1777-ben kiadott tanügyi rendelete volt. A törvénynek megfelelően alakult meg a helyi iskola – valamikor a rendelet kiadását követő évek során –, ekkor még az egyház felügyelete alatt. Az intézmény a Vértesszőlősi Római Katolikus Elemi Iskola nevet viselte.

A XX. század elején a falu plébánosa, Klotz Ignác a környék mondavilágát bemutató könyvet írt, melynek bevételéből a helyi elemi iskola építésének költségeit igyekezett megteremteni, de fenntartásáról és működéséről is gondoskodnia kellett. 1913-ra készült el az új iskola, mely három tanteremmel és három tanítóval meg is kezdte működését. Az 1920-as években a népesség folyamatosan növekedett az országban, ezen belül is emelkedett a fiatalok aránya, s ez előtérbe helyezte az oktatás ügyét. Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter nevéhez fűződik az iskolaépítési program, melynek keretében 1929-ben felépült községünk iskolája.

Ma az iskola folyosójának falán emléktábla őrzi az építésben nagy szerepet vállalók neveit. Az átadás idején a plébános Zachara Gyula volt, a jegyzői hivatalt Rákóczy Lajos, a bírót Krupánszky György töltötte be. Az iskola vezetője Kotsis Ernő volt. 1930-ban négy tanterem és négy tanító működött az iskolában. Ekkor az elemi még csak hat osztályos volt, a tankötelezettség a 6-15 éves korosztályra terjedt ki.

A II. világháborúban a községre dobott bombák megrongálták az iskola épületét is, a légnyomás betörte az ablakokat. A háború után orosz katonákat szállásoltak el az épületben, távozásuk után került sor a felújításra. Az iskolák hamarosan kikerültek az egyház felügyelete alól: 1948. június 16-án államosították őket. Az intézmény felvette a Vértesszőlősi Általános Iskola nevet, melyet mind a mai napig visel.

A következő évtizedekben a gyereklétszám fokozatosan nőtt, s mivel elegendő hely nem állt rendelkezésre, két műszakban folyt az oktatás, az alsó és felső tagozat délelőtti-délutáni heti váltásban tanult. A 80-as években a kétféle műszakos tanítást meg kellett szüntetni, így négy konténertermet állítottak fel az udvaron.

A rendszerváltás után egy állami pályázat kínált lehetőséget az iskola modernizálására. Krenner Antalné, a község első szabadon választott polgármestere, később az iskola igazgatója, egy alapítványt hozott létre, mely a „Korszerű iskoláért” nevet kapta. A pályázatnak és az alapítványnak köszönhetően épülhetett fel az iskola új szárnya, melyet 1993-ban adtak át.

A következő nagy lépés a modernizáció terén 2011-ben következett be, amikor ezt az épületrészt továbbépítve egy korszerű tanári szoba, vizesblokk és tankonyha került kialakításra. Mivel az iskola és önkormányzat hosszú éveken át hiába pályázott támogatásért, ezt a beruházást az önkormányzat önerőből végezte el.

2019 májusában ünnepelte az intézmény fennállásának 90. évfordulóját, melyet nagysikerű gálaműsorral köszöntettek az iskola tanulói és tanárai.

Az Által-éri kétlyukú kőhíd

„Vértesszőlös határában az Által-ér felett átívelő kétlyukú kőhíd a Vértesszőlősi vasúti átjáró felől biztosítja mintegy 230 éve a vízfolyáson való közlekedést..”

„1787-ben a szőlősiek, miután a Nemes Vármegye szigorúan rájuk parancsolta a kőhíd megépítését - folyamodványt nyújtottak be az uradalom kormányzójához, Bezerédy királyi tanácsoshoz. Kérvén, hogy a már többször megreparált fahíd helyett egy kisebb költségű, stabil, kőhidat építsenek, melyen keresztül a környező települések – Baj – földjei és mezői is megközelíthetők legyenek, s melyen a terheltségek és a marhák is kényelmesen közlekedhetnek.” (Idézet: A templom Historia Domus-ából)

Vértesszőlös határában az Által-ér felett átívelő kétlyukú kőhíd a Vértesszőlősi vasúti átjáró felől biztosítja több mint 230 éve a vízfolyáson való közlekedést. Az első katonai felmérésen még nem, de a másodikon (1840) már kőhíd látszik ezen a helyen. Vértesszőlös Község Önkormányzatának fejlesztési terveiben szerepel a híd felújítása, hogy még sok generációt szolgáljon a múlt emlékét idéző történelmi építmény, mely 2015-ben bekerült a Települési Értéktár helyi kulturális értékei közé és 2018 évben felvételt nyert a Megyei Értéktárba is.

Az Országzászló tér története

„Az Országzászló tér valószínűleg 1935-ben kapta a nevét.

Az Országzászló talapzatát, mely szőlősi kőből épült, 1935-ben tervezte és építtette saját költségén Lusztig Miksa vértesszőlősi polgár.”

A főút vonal mentén, a Templom utcával szemben egy gyönyörű teret találunk, ahol egy régi kereszt áll, rajta a megfeszített Krisztussal, és egy kőből épült talapzaton hazánk zászlaja lobog. Elbeszélések szerint eredetileg a mai Ady Endre és Széchenyi utca végén állott.

A keresztet 1833-ban állíttatták a vértesszőlősi Római Katolikus Egyházközség hívei a túlélés reményében, mert a községben járvány pusztított.

1886-ban került mostani, végleges helyére, ahol akkor az úttal egy síkban volt. Az idők folyamán a nagy esőzések miatt azonban a terület feltöltődött, és a keresztet beiszapolta, amely mintegy másfél méterrel mélyebbre került a főút szintjétől.

Az Országzászló tér valószínűleg 1935-ben kapta a nevét. Az Országzászló talapzatát, mely szőlősi kőből épült, ekkor tervezte és építtette saját költségén Lusztig Miksa vértesszőlősi polgár. Az építést Ekési József, Kutenics Ignác és Németh vagy Némédi nevű vértesszőlősi lakosok végezték.

Az elhanyagolt tér és a rajta lévő, terepszint alá süllyedt kereszt felújításának és kiemelésének gondolatát 2007-ben vetette fel Tóth Béla alpolgármester. Irányításával és szervezésében, az önkormányzat és az egyházközség támogatásával, valamint a község lakóinak áldozatos munkájával valósulhatott meg a tér felújítása. 2007. október 23-án avatták fel az új köntösbe öltöztetett teret.

Hősi Emlékmű

*„1928 szeptemberében
avatták fel egy ünnepség
keretében az emlékoszlopot.”*

A falu közepén, a templom előtti téren egy oszlop áll, mely a két világháborúban elesett szőlősiiek nevét őrzi.

Az I. világháborút követő években döntött úgy a község vezetősége, hogy emlékművet állít elesett fiai emlékére, akik az orosz vagy az olasz fronton vesztették életüket, s kőbe vészték nevüket, emlékeztül az utókornak. 1928 szeptemberében avatták fel egy ünnepség keretében az emlékoszlopot.

Sajnos, ezzel az eseménnyel nem ért véget az emlékmű története, bekövetkezett a második nagy világhégés. A magyar honvédeket ezúttal a Don-kanyarba vezényelték, számosan estek el idegen földön, őket a mai Ukrajna, Oroszország területén temették el.

Többen már a Magyarország területén vívott harcokban haltak meg. Nevüket a Hősi Emlékmű oszlopa őrzi, melynek hátoldalára került fel az 1939 és 1945 között, frontszolgálat közben elesett szőlősiiek névsora.

2014 tavaszán Jenei Mihály, vértesszőlősi lakos úgy döntött, hogy anyagilag támogatja az emlékhely felújítását, és környezetének rendbetételét. Az emlékoszlopot és a kőkerítést újracsiszolták, a betűket átfestették és az 1928-as eredeti állapotot visszaállítva kovácsoltvas kerítést és mécesstartót készítettek, majd a tereprendezés után virágokat ültettek. 2014. június 29-én, Szent Péter és Pál apostolok ünnepén a szentmisét követően Vértesszőlős felújított Hősi Emlékművét ünnepélyes keretek között avatták fel.

A legújabb kor

„A háború után az 1946-os magyar - csehszlovák lakosságcsere egyezmény értelmében több szőlősi, magát szlováknak valló család költözött el a mai Szlovákiába, többségük Udvardra, helyükre felvidéki magyar családok érkeztek.”

Településünkön a XX. század első két évtizedét Klotz Ignác plébános (1901-1916) áldozatos tevékenysége jellemzi. Neki köszönhetően épült fel a temetői kápolna, megjelent a Vértesekből című könyvecske, megkezdte működését a helyi Tűzoltó Egylet, a Keresztény Hitelszövetkezet és az első távbeszélő állomás is.

Az I. világháború hatásai településünket sem kerültk el. A faluból 236 fiatal vett részt a háborúban, közülük 32-en haltak hősi halált Európa különböző frontjain. A két világháború közötti időszak a nagy változások kora. A környéken bányák, gyárak kezdték működésüket, sokan vállaltak itt állást. 1929-re megépült az iskola, 1941-re pedig sikeresen befejeződött a templom átépítése.

A II. világháború során kibontakozó harcokban 23 vértesszőlősi honvéd esett el. A háború végén a front átvonult községünkön, többen életüket veszítették a bombázások során, mások hosszú éveket töltöttek hadifogságban.

A háború után az 1946-os magyar - csehszlovák lakosságcsere egyezmény értelmében több szőlősi, magát szlováknak valló család költözött el a mai Szlovákiába, többségük Udvardra, helyükre felvidéki magyar családok érkeztek.

A falukörnyéki földekből 1952-ben megalakult a Jószerencsét MGTSZ, mely egészen a rendszerváltásig működött. Nevét a híres bányászközségről kapta, ezzel emlékeztek meg arról a négy szőlősi bányászról, akik 1950. december 30-án a nagy tatabányai bányaszerencsétlenségben veszítették életüket.

1989-90 folyamán lezajlott a rendszerváltás, településünk elindult az európai integráció útján. Hamarosan három európai településsel is testvérkapcsolatot létesített Vértesszőlős. 1997-ben került sor a szlovákiai Turanyval, majd 2003-ban a német Muhr am See-vel az írásos szerződés megkötésére. A felvidéki Udvard (Dvory nad Žitavou) településsel is hosszú évekre visszatekintő kapcsolata van községünknek.

Vértesszőlős napjainkban

„A megnövekedett gyermeklétszám miatt pályázati forrás bevonásával és jelentős önerő felhasználása mellett új óvoda és bölcsőde épült 2018 évben, mely a mai kor követelményeinek megfelelő körülmények között tudja fogadni a gyermekeket. Hasznosításra került a régi óvodaépület is, mely immár új könyvtárként és megújult közösségi térként várja a lakosokat.”

Az 1990-től kezdődő időszak igazi sikertörténet Vértesszőlős életében. A rendszerváltás után kialakult új, demokratikus önkormányzati rendszer és az akkor még kedvező állami finanszírozási feltételek óriási energiákat szabadítottak fel a helyi közösségben. Ez a tettvágy a kitűzött célok eléréséhez végzett szorgalmas munkával meghozta gyümölcseit. Számos civil szervezet és alapítvány jött létre, hagyományteremtő kulturális rendezvények indultak, pezsgő közösségi élet alakult ki, mely a múlt értékeiből, a helyi nemzeti hagyományokból is táplálkozik.

1990-94 között a település több újonnan épült közintézménnyel gazdagodott: sportcsarnok és labdarúgópálya, új iskolaépület, egészségház, patika épült. A következő évtizedben a fejlődés tovább folytatódott a Tájház kialakításával, a ravatalozó építésével és utak felújításával. Hazánk 2004-es EU-csatlakozása után, 2006-tól a korábbiaknál lényegesen jelentősebb EU-fejlesztési források új lendületet adtak Vértesszőlős fejlődésének.

Néhány év alatt a helyi közutak közel fele felújításra került. Megújult szinte minden közintézmény, fejlődtek a közterületek, a község esztétikusabbá, rendezettebbé vált. 2012-ben megépült a régóta várt kerékpárút Vértesszőlős település központja és Tatabánya között, mely a fejlődő gazdasági övezet, a Skála-térséget tette könnyebben elérhetővé.

Az önkormányzat célja a hagyományok, a múlt értékeinek megőrzése mellett a jövőben is fenntartható, élhető, vonzó település működtetése. Ennek érdekében rendszerint a többség előtt haladva mindent megtesz a takarékos és ésszerű gazdálkodás és működés biztosításáért.

Kiemelt cél a helyi közoktatás fejlesztése. Ennek érdekében az általános iskola 2011-ben új épülettel gazdagodott, új korszerű műfüves pálya került átadásra 2018-ban, mely télen is ellátja a tornatermi funkciókat, mellette az udvar felújítása és új játszótéri eszközök telepítése is folyamatban van tehát az önkormányzat igyekszik a tárgyi feltételek biztosítására. Kiemelt szerepet kapott a sport, a mozgás szeretetének a mindennapokba történő beépítése, így kibővítésre és teljes egészében felújításra került a település sportcentruma.

A megnövekedett gyermeklétszám miatt pályázati forrás bevonásával és jelentős önerő felhasználása mellett új óvoda és bölcsőde épült 2018-ban, mely a mai kor követelményeinek megfelelő körülmények között tudja fogadni a gyermekeket. Hasznosításra került a régi óvodaépület is, mely immár könyvtárként és megújult közösségi térként várja a lakosokat.

Fontos cél az idegennyelv-oktatás támogatása (szlovák, angol). Az innovatív működés, a pályázati források maximális kihasználása, az esztétikus lakókörnyezet fenntartása, a minőségi közszolgáltatások, a rendszeres kapcsolattartás a helyi gazdasági szereplőkkel és a helyi közösségek erősítése együttesen mind azt szolgálják, hogy településünk lakossága magáénak érezze a községet, és a családok hosszú távon megtalálják boldogulásuk feltételeit Vértesszőlősön.

Intézmények és információk

INTÉZMÉNYEK:

Polgármesteri Hivatal

Cím: 2837 Vértesszőlős,
Templom u. 57.
Tel.: 06-34/379-674 és 379-091
Fax: 06-34/379-091/111
Mobil: 06-30/579-3780
06-30/585-9056
Honlap: www.vertesszolos.hu

Általános Iskola

Cím: 2837 Vértesszőlős,
Templom u. 41.
Tel./Fax: 06-34/379-271
Mobil: 06-30/578-8981
E-mail: altalanos.iskola@vertesszolos.hu
Honlap: www.szolosiskola.hu

Samufalvi Óvoda és Bölcsőde

Cím: 2837 Vértesszőlős,
Múzeum út 32/A.
Tel./fax: 06-34/379-305
Mobil: 06-30/585-4721
E-mail: samufalvi.ovoda@vertesszolos.hu
Honlap: www.samufalviovoda.hu

Közösségi Ház

Cím: 2837 Vértesszőlős,
Templom u. 75.
E-mail: muvelodesi.haz@vertesszolos.hu
Mobil: 06-30/578-5116

Községi Könyvtár

Cím: Vértesszőlős,
Múzeum utca 43.
Mobil: 06-30/578-5116
E-mail: konyvtar@vertesszolos.hu

Sportcsarnok

Cím: Vértesszőlős,
József A. u. 41.
Mobil: 06-30/5788-369

LÁTNIVALÓK

Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Bemutatóhelye

Cím: 2837 Vértesszőlős, HRSZ: 061/1 | GPS: N47.624292° E18.383563°
Telefon nyitvatartási időben: 06-34/710-350 | Mobil: 06-30/448-6076
Weblap: <https://mnm.hu/hu/kiallitohelyek-tagintezmenyek/mnm-vertesszolos-i-regeszeti-bemutatohelye>

Szezonális nyitva tartás április 1-től október 31-ig
Április 1-től aug. 31-ig hétköznap: 10.00 - 15.00 szo.- va.: 10.00 - 18.00
Szeptember 1-től 30-ig hétköznap: 10.00 - 15.00 szo.- va.: 10.00 - 17.00
Október 1-től 31-ig hétköznap: 10.00 - 15.00 szo.- va.: 10.00 - 16.00

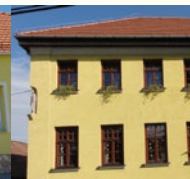
Szünnap: HÉTFŐ

Kisboldogasszony Római Katolikus Templom

Cím: 2837 Vértesszőlős, Templom utca 49.
A templom megtekinthető csoportoknak, előzetes telefonos egyeztetéssel:
Zachara Norbert 06-34/379-191 és 06-30/276-8557

Tájház

Cím: Vértesszőlős, Templom u. 42.
Szezonális nyitva tartás: április 1. – október 31-ig, szombat – vasárnap
április 1 – augusztus végéig: 14.00–18.00-ig,
szeptember 1–30-ig: 14.00–17.00-ig | október 1–31-ig: 14.00–16.00-ig
A tájház megtekinthető csoportoknak, előzetes telefonos egyeztetéssel:
Mobil: 06-30/578-5116 | E-mail: muvelodesi.haz@vertesszolos.hu

Temetői kápolna

A kápolna megtekinthető csoportoknak, előzetes telefonos egyeztetéssel:

Mobil: 06-34/379-191 és 06-30/276-8557

KÖZÉRDEKŰ INFORMÁCIÓK

Vértesszőlői Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat

Cím: 2837 Vértesszőlős Templom u. 57.

Mobil: 06-70/395-5605

E-mail: szlovakonk@vertesszolos.hu

Római Katolikus Plébánia

Cím: 2837 Vértesszőlős, Templom u. 49.

Plébános: Gedő Attila c. esperes

(Tatabánya-Bánhida - Szent Mihály
plébánia)

Telefon: 06-34/379-034

E-mail: banhidaiplebania@gmail.com

Vértesszőlői Református Missziói Egyházközség

Cím: 2837 Vértesszőlős, Gagarin u. 10.

Lelkész: Dr. Márkus Mihály

nyugalmazott református püspök

Mobil: 06-30/4799-428

E-mail: markus.mihaly@refata.hu

Weblap: www.szolosgyuleket.hu

Orvosi rendelő

Cím: Vértesszőlős Ady E. u. 2/D.

(Egészségház)

Telefon: 06-34/786-216

Fogorvos

Cím: Vértesszőlős Ady E. u. 2/D.

(Egészségház)

Telefon: 06-34/787-276

Smaragd gyógyszerár

Cím: 2837 Vértesszőlős Ady E. u. 2/A.

Telefon: 06-34/579-032

Takarékbank Zrt. Vértesszőlői fiók

Cím: 2837 Vértesszőlős, Valusek u. 53.

Telefon: 06-34/379-050

A bankfiók saját tulajdonú ATM
bankautomatával rendelkezik.

Posta

Cím: 2837 Vértesszőlős, Templom u. 83.

Telefon: 06-34/379-382

ÉVES RENDEZVÉNYEK

Böllerverseny

január utolsó hétvégéje

Tollfoslás

február közepe

Húsvéti rendezvények

március 22. és április 25. között

Mesterkezek kiállítás

augusztus közepétől két hétig

Szent István ünnepe,

kenyérszentelés a templomban

augusztus 20.

Samu nap

augusztus 21-hez legközelebb eső szombati nap

Falunap

augusztus utolsó hétvégéje

Mihály napi vásár

szeptember vége

Szüreti felvonulás és bál

szeptember vége, október eleje

56-os megemlékezés

október 23.

Márton napi lámpás felvonulás

november 11.

Falukarácsony

december közepe

Kérjük, az aktuális rendezvény előtt tájékozódjon honlapunkon,
vagy a Polgármesteri Hivatalban.

SPORTOLÁSI LEHETŐSÉGEK

bowling, golf, kerékpározás, lovaglás, sárkányrepülés, siklóernyőzés, túrázás

IMPRESSZUM

Felelős főszerkesztő
Zoltánfi Zsuzsanna alpolgármester
Vértesszőlős Község Önkormányzata

Felelős kiadó

Krajczárné Száraz Erzsébet elnök
Vértesszőlősi Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat

Szerkesztők

A. Pál Gabriella, Dr. Dobosi Viola, Kisné Cseh Julianna, Kutenics Mária,
Musicz László, Dr. Nagy Sándor, Nagy Csaba, Szabó Mária, Szűcs Imre,
Törökné Pátrovics Erika, Zachara Norbert, Zoltánfi Zsuzsanna

Technikai munkatársak

Markó András, Urbanics Vilmos, Szabó Mária

Fotók

Csanálosi László, Csonka Péter, Klébert Antal, Varga Edit, Varga Norbert,
Vései Alinka, Zoltánfi Zsuzsanna

Készült

Media-Press '91 Kft., 10 000 példányban, 2019.

Jelen kiadványt a Vértesszőlősi Nemzetiségi Szlovák Önkormányzat LEADER
pályázati forrásból jelentette meg.

VP6-19.2.1.-94-1-17 kódszámú, Vértesszőlős Vidékfejlesztési Közösség
- Természeti, épített és kulturális értékek - „Vércse kincsei” - megőrzése és
bemutatása elnevezésű felhívás.

VÉRTESSZŐLŐS KÖZSÉG ADATAI

Irányítószám: 2837

Rang: község

Megye: Komárom - Esztergom Megye

Járás: Tatabánya

Terület: 1 712 ha

Lakosok száma: 3 264 fő

GPS koordináták: 47°37'06,6" 18°22'40,9"

Földrajzi elhelyezkedés:

Vértesszőlős Budapesttől nyugatra az 1. sz. főút mentén, Tata és Tatabánya között a Gerecse lábánál a tatai medencében fekszik. Budapest 56 km, Tatabánya 2,5 km, Tata 4,5 km, Győr 69,5 km távolságra található. Itt halad a Bécs-Budapest vasúti fővonal és az M1-es autópálya is.

www.vertesszolos.hu